

ULUSLARARASI BAKOLARYA DİPLOMA PROGRAMI

TÜRKÇE A DERSİ UZUN TEZİ

SESİZLİKTEN SORGULAMAYA ADIM ATAN KADINLAR: YALNIZ

Kelime Sayısı: 4000

Kategori 1

Araştırma Konusu: Zeynep Kaçar'ın “Yalnız” adlı yapıtında odak figür Feray'ın dönüşüm sürecinde diğer figürlerin etkisi nasıl ele alınmıştır?

Mayıs 2026

İÇİNDEKİLER

I.	GİRİŞ.....	3
II.	GELİŞME.....	4
II.I	Özcan'ın Feray'ın Değişimi Üzerindeki Etkisi	4
II.II	Doktor Veli'nin Feray'ın Değişimi Üzerindeki Etkisi.....	7
II.III	Cennet'in Feray'ın Değişimi Üzerindeki Etkisi	15
III.	SONUÇ	17
IV.	KAYNAKÇA.....	18

I. GİRİŞ

İnsanın içsel dönüşüm süreci yalnızca bireyin iç dünyasında gerçekleşen bir değişim değil, aynı zamanda hayatındaki diğer insanların etkisi ile şekillenen bir süreçtir. Bireylerin farklı yaklaşımları, sergilediği davranışları ve hareketleri, istenmeden de olsa çevresindeki insanların düşünce yapısını, kimlik algısını ve hayata bakışını olumlu veya olumsuz yönde etkileyebilir; aile, evlilik, arkadaşlık gibi ilişkiler aracılığıyla bireyin benliğinde izler bırakabilir. Bireyler kendini tanımlarken kalıplaşmış toplumsal rollere ve başkalarının beklentilerine, yönlendirmelerine ve baskılarına maruz kalır. Bu durum, bireyin kendini gerçekleştirme sürecinde çatışmalar yaşamasına ve içsel bir dönüşüm geçirmesine neden olabilir. Zeynep Kaçar'ın "*Yalnız*" adlı romanı, bireyin yaşadığı içsel dönüşümü ve bu dönüşümde etkisi hissedilen insan ilişkilerini merkeze alan bir hikâye sunar. Yazar, bireyin yaşadığı değişimi tek bir olay ile sınırlandırmamış; zamana yayarak insan ilişkilerindeki dönüşümü diğer karakterlerin değişimi üzerinden de okuyucuya sunmuştur. Zeynep Kaçar, "*Yalnız*" üzerine yaptığı söyleşide "Çok uzun bir süreç bu. Gözünün önünde ama yavaş yavaş. Görürüz ama tam olarak algılayamayız, adlandıramayız. Feray'a olan bu." (Kaçar, 2022) cümleleriyle Feray'ın yaşadığı dönüşümün ani bir kırılma anının sonucu olmadığını özellikle vurgulamaktadır. Yazara göre bu değişim "bir sabah birdenbire" gerçekleşen bir olay değil, uzun bir sürecin kademeli biçimde ilerlemesiyle ortaya çıkan bir dönüşümdür. Ayrıca yazar, Feray'ın yaşamını belirleyen olayların yalnızca bireysel tercihlerle açıklanamayacağını; kişisel seçimlerin toplumsal koşullar ve çevresel baskılarla iç içe ilerlediğini ifade etmektedir. Roman, bireyin kaderinin yalnızca kendi iradesiyle değil, içinde bulunduğu sosyal ve kültürel yapı tarafından biçimlendirildiğini göstermeyi amaçlar. Romanın ana karakterinin kadın olması da yaşadığı dönüşüme etki etmektedir. Yazar, karakterin arkadaşlık, aşk, evlilik ve annelik ilişkilerini; bu ilişkilerde yaşadığı dönüşümü, toplumun kadın figürüne dayattığı

roller üzerinden okuyucuya sunmuştur. Bu tezin amacı, Zeynep Kaçar'ın “Yalnız” adlı romanında bireyin içsel dönüşümünde insan ilişkilerinin etkisini ele almak ve ana karakterin yaşadığı değişimi toplumsal ve bireysel etkenler bağlamında değerlendirmektir. Romanın sunduğu anlam ve karakter derinliği, konunun ayrıntılı biçimde işlenmesine imkân tanımaktadır. Belirlenen araştırma sorusu doğrultusunda, ana karakterin dönüşüm sürecinin hayatındaki diğer karakterlerle kurduğu ilişkiler bağlamında hangi yazınsal tercihler ile işlendiği analiz edilecektir. Bu doğrultuda tez, bireyin dönüşümünü ve insan ilişkilerini kronolojik bir sıra ile ele alarak karakterin değişimini süreç içinde onun hayatına etki eden farklı karakterler üzerinden inceleyecektir. Ayrıca, yazarın eser içinde kullandığı karakterlerin ana karakter üzerindeki etkisi, bu karakterin amaçları ve toplumsal ile bireysel hayattaki yerleri üzerinden değerlendirilecektir.

II.1 Özcan'ın Feray'ın Değişimi Üzerindeki Etkisi

Zeynep Kaçar'ın Yalnız romanında Özcan karakteri, Feray'ın gençlik döneminde yakınlaştığı, birlikte müzik yaptığı ve hayaller kurduğu en yakın arkadaşıdır. Feray'ın lise yıllarında hayatında önemli bir yer tutan, onunla ortak gelecek planları yapan bir karakterdir. Ayrıca Özcan, Feray'ın çocukluk ve gençlik döneminde yaşadığı aile eksikliğini okuyucuya sunar ve bu eksikliğin bireyin dönüşüm sürecindeki belirleyici etkisini göstermesini sağlar. Feray, lise hayatı boyunca yatılı okumuş ve içsel gelişimini yatılı okul şartları içinde tamamlamıştır. Bu durum Feray'ın ailesine olan bağlılık duygusunu zayıflatmış; yatılı okul sürecinde ailesi tarafından istenmediği hissini yaşamış ve bu hissi içinde büyütmüştür. Yazar, kullanılan “siktirsin hıyar”, “altıma sığacağım” (Kaçar, 2020, s. 15) gibi sokak diliyle karışık, kaba ve İstanbul Türkçesi dışında kalan ifadelerle okuyucuya Feray'ın yalnızlığından kaynaklanan hırçınlığını hissettirmiştir. “Hırçınlık, edepsizlik, serserilik sandıklardı derin bir boşluk.” (s. 26) sözleriyle ise kişiliğinin ve davranışlarının

temelinde ailesinin yarattığı yalnızlık durumunun yattığını anlatmak istemiştir. İstenmemezlik hissi Feray’da yalnızlık ve bir başınalık duygusu yaratmış; ailesinden göremediği sevgiyi Özcan’da bulmaya çalışmış ve onu ailesi yerine koymuştur. Yazar “Hiç ayrılmayacağız. Hep bir arada.” (s. 15) cümlelerinde birinci çoğul şahıs eki kullanımını tercih ederek Feray’ın Özcan’a yalnızca arkadaşlık beslemediğini, aile hayatındaki boşluğu onunla doldurmaya çalıştığını göstermiştir. Ayrıca “Yurtdışına turnelere gideceğiz.” (s. 17) ve “Rockstar olacağız kızım.” (s. 15) cümlelerindeki “gideceğiz” ve “olacağız” gibi olumlu anlam taşıyan, çoğul şahıs eki içeren fiiller Özcan’ın Feray’ın hayat amacını belirlemesinde yalnızca yardımcı olmakla kalmayıp hayallerinin ve yaşam hedefinin içinde aktif bir rol üstlendiğini okuyucuya sunmuştur. Yazar, Feray’ın Özcan ile hayal ettiği konseri gerçekleştirirken “Işıklar gözlerimi alıyor. Çıglıklar, alkışlar, bir iki ve üç.” (s. 20) gibi kısa, görsel ve işitsel betimlemeler içeren cümleler kullanmıştır. Bu durum hayallerini gerçekleştirmenin Feray’ın hayatının birçok yönünü etkilediğini göstermektedir.

Özcan’ın Feray’ın hayatından çıkması, Feray’ın çocuklukta yaşadığı istenmemezlik ve terk edilme duygusunu yeniden ortaya çıkarır. Bu karakter aracılığıyla yazar, bağımlı ilişkilerin geçici bir güven hissi sağlasa da ilişkinin bitmesi sonucunda bireyi hayal kırıklıklarına ve kimlik kırılmalarına savunmasız hâle getirdiğini vurgular. Ayrıca bireyin dönüşüm sürecinde erken dönem duygusal eksikliklerin ne kadar belirleyici olduğunu ortaya koyar. Feray, gerçekleştirdiği konser sırasında fenalaşarak kalp krizi geçirir ve bir süre hastanede tedavi görür. Uyandığında Özcan’ı yanında görememesi, onun kendisini müzik ve hayalleri uğruna bıraktığı düşüncesini doğurur. Bu durum Feray’ı derin bir yalnızlığa sürüklemiştir. “Beni orada öylece kaderime terk edip şarkısına devam etti ya, çocukluğum öldü gibi bir şey oldu. Kırgınlığım kalbimi dağlıyor. Artık adını anmıyorum. Oysa ömrümün neredeyse yarısı onunla geçti. Hiç dinlenmeyecek bir kırgınlık kaldı ondan bana.” (s. 26–27) sözleriyle yazar Feray’ın kendini ve yalnızlığını ifade

etmesini sağlamıştır. Ailesi yerine koyduğu birinin hayalleri ve geleceği uğruna kendisinden vazgeçmesi onda derin bir kırgınlık yaratmıştır. Yazar bu noktada Feray’a daha önce kullandığı kaba ve sokak dilini kullandırmayarak hissettiği kırgınlığı vurgulamıştır. Ayrıca olumlu fiil tercihlerinden “terk edilip”, “öldü”, “dağlıyor” gibi olumsuz sözcük seçimleri ve “biz” zamiri yerine “ben” kullanımının öne çıkması hem ailesi hem de arkadaşı gibi gördüğü biri tarafından hissedilen istenmemişlik duygusunun Feray’ın hayatında radikal bir değişim kararını simgelediğini göstermektedir. Arkadaşı tarafından haksızlığa uğraması Feray’ı hayallerini ve yaşam amacını sorgulamaya yöneltmiştir. Bu sorgulama süreci onda baskı yaratmış; “Özcan yok. Özcan yok.” (s. 27) tekrarlarıyla kendini Özcan’ın yokluğuna inandırma çabası ve kabullenme sürecine girdiği görülmüştür. Feray, Özcan ile bağıni her yönden kesmiş ve hayatını değıştirme yönünde adım atmıştır. Sonuç olarak Özcan, Feray’ın kimliğini, hayallerini, hedeflerini ve geleceğe dair beklentilerini bir ilişki üzerinden şekillendirdiğini gösteren bir figür olarak kurgulanmıştır. Yazarın Özcan karakterini kurgulamasının temel nedeni, aile eksikliğiyle büyüyen bireylerin duygusal boşluklarını başka ilişkiler aracılığıyla doldurmaya çalıştığını göstermektir. Yazar, Özcan aracılığıyla Feray’ın kimliğini, hayallerini ve yaşam amacını bireysel olarak değil, bir başkasına bağıli kalarak belirlediğı okuyucuya sunulmuştur. Bu durum, Feray’ın içsel dönüşümünün bağımsız bir gelişimden ziyade dışa bağımlı bir şekilde ilerlediğini ortaya koymaktadır.

II.II Doktor Veli'nin Feray'ın Değişimi Üzerindeki Etkisi

Romanda Feray, hastanede tedavi gördüğü sırada Doktor Veli ile tanışır. Veli, onun sağlık durumuyla ilgilenen doktor olarak hayatına girer. İlk karşılaşmaları hasta–doktor ilişkisi çerçevesinde gerçekleşir ve Veli bu süreçte Feray’a karşı ilgili ve koruyucu bir tavır sergiler. Sonrasında Veli, Feray’ın düzensiz yaşamını toparlayabilecek ve ona güvenli bir gelecek kazandırabilecek bir eş olarak okuyucuya aktarılır. Doktor Veli, bireylerin özellikle duygusal boşluk dönemlerinde gelecek için güvence veren kişilere yönelmesini temsil eden bir karakterdir. Feray’ın geçmişten gelen yalnızlığı, aidiyet eksikliği ve dağınık yaşamı, onu güven vadeden bir figüre daha hızlı bağlanmaya yöneltir. Ayrıca yazar, Doktor Veli karakteri aracılığıyla toplumda özellikle eğitilmiş ve meslek sahibi erkek figürlerinin güvenilir ve doğru kişiler olarak idealize edilmesini eleştirir. Feray, Veli’yle yaşadığı duygusal ve psikolojik boşluğu aşk duygusuyla kapatmaya, kendini mutlu olabileceğine inandırmaya ve yaşamında radikal değişiklikler yapmaya yönelir. Yazar, sahne hayatını bırakmaya karar veren Feray’ın hayatını değiştirmek üzere yanındaki Doktor Veli’ye ilgi gösterdiğini “Anlıyor mu insanlar bakınca? Bu kız aşık olmuş belli diyorlar mı?” (s. 27) sözleriyle ve retorik soru kullanımıyla aktarmaktadır. Veli’nin “doktor” sıfatıyla tasvir edilmesi, onun eğitilmiş ve saygın bir konumda olduğunu vurgularken, Feray’ın Veli’yi kendisinden daha üstün gördüğünü de gösterir. Yazar, Veli için “Hayatımı kurtardı.”, “Minnet duyuyorum.” (s. 27) ifadelerini kullanarak “kurtaran–kurtarılan” şeklindeki güç asimetrisini normalleştirmekte, “minnet” gibi ahlaki bir borç duygusunu ilişkiyi betimlemek için kullanmaktadır. Yazar, Feray’a Veli’ye yönelik “Duymuyorum, görmüyorum, yemek yiyemiyorum” (s. 27) gibi ifadeleri kullandırarak, Feray’ın yaşamsal ihtiyaçlarını dahi Veli’ye bağladığını ve Veli’yi gözünde idealize ettiğini gösterir. Bu durum Feray’ın kendi hayatını ve hayallerini düzensiz ve önemsiz görmesine, Veli’nin onun yaşamını düzene sokacak kişi olduğuna

inanmasına yol açar. Yazar, Feray'ın Veli'ye duyduğu hayranlığı aşk olarak adlandırır ve “Çok aşığım” (s. 27) ifadesini Feray'a yoğun biçimde tekrar ettirir. Bu tekrar, gerçek olmayan bir duyguyu kendine kabul ettirme çabasını ve inandıkça gerçeğe dönüşeceğini düşünme hâlini yansıtır. Feray, eski hayatı ve yaşadığı haksızlıklara rağmen yeniden kendini var etme hedefiyle hareket eder; bunun için düzenli, istikrarlı ve mutlu bir yaşamı olması gerektiğine inanır. Bu doğrultuda kendini Veli'nin hayatına ve hedeflerine yönlendirir. Yazar, Feray'a eski yaşamını hatırlatırken “Özcan olsaydı hemen anlardı. Dakikasında. ‘Vay piç, yaktın mı abayı?’” (s. 27) sözlerini ve “olsaydı” istek kipini kullanarak geçmişteki kaba ve sokak dilini artık geride bıraktığını gösterir. Ayrıca Feray, müziği tamamen bırakıp üniversitede fizik bölümüne girmiştir. Sanatsal bir alan olan müzikten sayısal bir bölüm olan fiziğe geçiş yapması, Feray'ın eski hayatından uzaklaşmasını ve kendini Veli ile kuracağı yaşama yönlendirmesini simgeler. Veli gibi eğitilmiş ve çalışkan biri olma yolunda adım atmaya başlamış ve bunun kendisini yeni hayatına hem fiziksel hem de zihinsel olarak yaklaştıracığını düşünmüştür.

Romanda Doktor Veli karakteri başlangıçta Feray'ın hayatına kurtarıcı bir figür olarak dahil edilse de ilişki ilerledikçe bu durum değişime uğrar. Veli, açık bir fiziksel şiddete dönüştürmeden, psikolojik baskı yoluyla Feray'ın hayatında Feray'dan üstün bir konuma yerleşir. Veli'nin değişen tavrı zamanla Feray'ın duygularını geçersiz kılar, kararlarını sınırlar ve onun da değişmesine neden olur. Yazar bu dönüşüm aracılığıyla gerçek hayatta idealize edilen kurtarıcı erkek figürünü eleştirir. Özellikle statü ve toplumsal beklentiler üzerinden kurulan bir durum da erkek otoritesinin kadın üzerinde nasıl görünmez bir baskı yarattığını gösterir. Çocuk büyütme sürecinde anne ve baba sorumluluklarını iki karakter üzerinden ele alırken, erkek figürünün sorumluluklarını kadın figürüne yüklemesiyle var olan baskının daha da derinleştiği Feray ve Veli ilişkisi üzerinden ortaya koyulmuştur. Veli ile Feray'ın evliliği sonrasında aralarındaki ilişki değişime uğrar. Bu durum,

Feray’ın tamamlamamadığı ve hâlâ sorguladığı kimlik arayışını ve dönüşümünü büyük ölçüde etkiler. Yazar, “... tersledi. Sustum kaldım.” (s. 52) sözleriyle ilişkideki güç dengesizliğini kısa ve net ifadeler aracılığıyla gösterir; sorgulamadan karşı tarafın davranışlarını kabullenme ve buna uyum sağlama durumunu yansıtır. “Aynı evin içinde hiç konuşmadan yaşamak zoruma gitmeye başladı” (s. 52) ifadesiyle ilişkinin Feray üzerindeki olumsuz etkisi “ev” mekânı üzerinden sembolleştirilir; kapalı alan imgesi ilişkinin içindeki sıkışmışlık ve bunalmışlık hissini derinleştirir. Yazar, Feray’ın kendi varlığını ve değerini Veli üzerinden tanımlamaya başladığını “O bana bakmayınca, o beni görmeyince yok gibi oluyorum. Hep baksın, hep görsün istiyorum.” (s. 53) sözleriyle ifade eder. “O” zamirinin tekrarlanması ve “ben” öznesinin sadece “yok gibi oluyorum” fiili ile kullanılarak geri plana atılması, ilişkideki denge eşitsizliğini ve Feray’ın duygusal bağımlılığını gösterir. Ayrıca, “hep” tekrarının ve istek kipinin kullanımı, ilişkideki rol dağılımını belirginleştirir. Yazar, Feray’ın kullandığı dili yetişkin bir bireyden çok onay arayan bir çocuk tonunda sunar; bu durum Veli’nin Feray’ın benliği ve toplumsal varoluşu üzerinde bir etkiye sahip olduğunu gösterir. Feray ve Veli’nin çocuk doğumu ve büyütme sürecinde iletişimleri değişir; bu durum Feray’ın aile içindeki rolü ve psikolojik durumu açısından dönüşümünde önemli bir faktör hâline gelir. Yazar, bebek büyütme sürecindeki sorumlulukları “Görev saatim gelmiş belli. Emziriyorum. Süt yaparmış... bol bol süt üretmeliyim” (s. 65) sözleriyle aktararak annelik duygularının geri plana atıldığını; “görev” ve “üretmek” gibi kelimeler üzerinden anneliğin mekanik bir sisteme indirgendğini gösterir. Veli’nin yokluğu ise “Veli kaçtı gitti. ... Bitmiyor. Aramızda ne varsa sanki hiç olmadı, sanki hiç olmayacak bundan sonra.” (s. 65) sözleriyle kısa ve sade cümleler aracılığıyla ifade edilir, Feray’ın duygusal beklentilerinin geri plana itilmesi ve annelik rolünün ön plana çıkarılması vurgulanır. Ayrıca yazar, Veli’nin bahanelerini “Yok nöbet, yok iş uzadı, yok başhekim toplantı yapacak” cümlesiyle tekrar kullanarak ve listeleme biçiminde

sunmuş; Feray’ın yalnızlıktan bıkmasına rağmen küçük bahanelerle bu durumu normalleştirdiğini göstermiştir. Sonrasında geçmiş ve gelecek için kullanılan “sanki” bağlacı ve “hiç” edatı, çocuk kavramının ve getirdiği rol değişikliklerinin Feray ve Veli arasındaki ilişkiyi geri dönüşü olmayan bir şekilde değiştirdiğini ifade etmektedir. Yazar, ilişki içindeki rolleri tek başına üstlenen Feray’ın duygusal yalnızlığını iç monolog tekniğiyle okuyucuya aktarırken, Feray’ın dayanamadığı noktayı hissettirmek için fiziksel bir tepki olan “çığlık” (s. 65) metaforuna başvurmaktadır. “Çığlık” metaforu, Feray’ın duygusal sıkışıklığı nedeniyle ilk defa başkaldırdığını göstermekte; Feray’ı iç monologlardan taşıyarak fiziksel eylemleri olan bir özneye dönüştürmektedir. “Veli artık beni sevmiyor. Ve çığlığım bile bastıramıyor beynimdeki sesi. Veli artık beni sevmiyor.” (s. 66) cümlelerindeki tekrar, şimdiki zaman ve “artık” zarfının kullanımı, Veli ile ilişkilerinin geri dönüşü olmayan bir şekilde bozulduğunu ve Feray’ın bu durum yüzünden yaşadığı fiziksel ve düşünsel dönüşümü yansıtır. Feray’ın çığlığının bölünmesi “ama susuyorum, bir tokat suratımda, ben de aynı şiddetle itiveriyorum onu” (s. 66) cümleleriyle okuyucuya sunulmuş, Feray’ın bastırılması “tokat” gibi şiddet çağrışımlı bir dil tercihiyle aktarılmıştır. Buna karşılık “itme” eylemi doğrudan Veli’ye olmasa da onun suskunluğuna, yokluğuna ve kurduğu düzene karşı bir tepkiyi işaret etmiştir. Bu durum, Feray’ın kontrollü bir direnişten ziyade ani bir tepkiyle pasif konumdan çıktığını gösterir; aynı zamanda Feray’ın ilerleyen süreçte yaşayacağı dönüşüme bir gönderme yapmaktadır. Feray, doğum ve sonrası süreçlerde bebekle ilgili problemler yaşamaktadır. Bu problemler Veli’nin Feray’a yönelik düşüncesini ve davranışını değiştirmiş, Feray üzerinde değişime yönelik baskı yaratmıştır. Yazar, bebeğine karşı hiçbir sevgi barındıramayan Feray’a retorik sorular kullanımıyla kendisini ve kişiliğini sorgulatmaktadır: “Herkesin bire bin katarak kutsadığı annelik neden bana malum olmadı? Neyim ben? Kimim?” (s. 64). Bu sorularla Feray kendinde bir yanlışlık hisseder ve iç çatışma yaşar. Bu durum onu dışarıya

karşı savunmasız hâle getirmiş; Veli'nin düşünceleri ve davranışları Feray üzerinde derin etkiler bırakmıştır. Yazar, Veli'nin Feray ile tek taraflı diyalogu "Işığı açmadan yanıma oturuyor. Bir eş olarak değil bir doktor olarak söylüyorum, bazı kadınlar anne olduklarında zorlanır Bu normal. Bakmakla yükümlü olduğun bir kızın var. Bir an önce kendini toparla ve anne olmaya alışmaya bak.Hiç hoşlanmıyorum aşırılıklarından. Sen akıllı bir kızsın." (s. 70) cümleleriyle aktarmıştır. "Işık" metaforunun kapalı kullanımı, konuşmanın umut vadetmediğini ve durumun daha kötüye gideceğini vurgular. Veli, Feray ile ilişkisindeki rolünü kendi statüsünü öne çıkararak değiştirir; eşit bir duygusal ilişki kurmak yerine yönlendiren bir güç dengesizliği yaratır. Bu durum daha önce Feray'ın iç dünyasında da görülse de ilk kez dışa vurulur ve kesinlik kazanır. Ardından kullanılan "bu normal", "kendini toparla", "alışmaya bak" gibi ifadeler, Feray'ın yaşadığı durumu bir annelik süreci olmaktan çıkarıp düzeltilmesi gereken bir sapma gibi sunar; "bazı" belgisiz sıfatı bu durumu yaşayan kadınları "normallik" alanının dışına iterek ötekileştirir. Ayrıca Feray'ın annelik sorumluluklarından söz edilirken kullanılan "yükümlüsün" fiili, Veli'nin babalık sorumluluklarını geri plana atıp Feray'ın bunları üstlenmek zorunda olduğunu vurgular. Yazar, Veli'nin Feray üzerinden yaptığı yorumlarda "hiç hoşlanmıyorum" ifadesiyle ben dili kullanmasını, "sen akıllı bir kızsın" ifadesiyle Feray'ı kendi kalıplarına adapte etmeye çalışması ve Veli'nin sürekli konuştuğu bu sahnede Feray'ın sürdürdüğü sessizliği birlikte sunarak ilişkideki güç dengesizliğini yeniden görünür kılar. Romanda Veli'nin Feray'a uyguladığı psikolojik şiddetin zamanla kapatma eylemleri gibi doğrudan fiziksel şiddetin bir biçimi olarak kurgulanmaya başlaması, Feray'ın hareket ve düşünsel özgürlüğünü elinden almakta; bu durum da Feray'ın psikolojik değişimini etkilemektedir. Bu şiddet, vurma ya da açık saldırı şeklinde değil; Feray'ın bedensel varlığının sınırlandırılması ve fiziksel alanının denetlenmesi yoluyla gerçekleştirilir. Yazar, Feray karakterinin değişimi üzerinden fiziksel şiddetin yalnızca bedene doğrudan zarar verme biçiminde

ortaya çıkmadığını; bireyin bedenini kontrol altına alma, onu belirli alanlara hapsedme ve özgürlüğünü kısıtlama yoluyla da uygulanabildiğini vurgular. Veli karakterinin zamanla değişiminin kurgulanmasının temel amacı, toplumda çoğu zaman şiddet olarak adlandırılmayan fakat şiddet niteliği taşıyan davranışları görünür kılmaktır. Yazar, gerçek hayatta özellikle aile ve evlilik ilişkileri içinde “koruma”, “iyilik”, “düzen sağlama” ya da “kontrol etme gerekliliği” gibi gerekçelerle normalleştirilen bu tür fiziksel kısıtlamaları eleştirir. Feray’ın maruz kaldığı fiziksel şiddet yalnızca Veli’nin dönüşümünün sonucu değil, aynı zamanda ataerkil yapının kadının bedeni ve yaşam alanı üzerinde kurduğu denetimin bir yansımasıdır. Yazar, toplumda “normal” olarak algılanan pek çok davranışın aslında fiziksel şiddetin kapalı biçimleri olduğunu hatırlatır ve bu şiddetin görünmez kılınmasını eleştirir. Yazar, “Sana üç gün veriyorum.” “Öfkene hâkim olmayı öğrenmek zorundasın.” (s. 70) gibi sözlerle Feray’ın eve kapatılma kararını açıklar. Bu karar yalnızca fiziksel bir sınırlama değil; “toparlama” ve “öğrenme” süreci gibi sunulan psikolojik bir üstünlük göstergesidir. Sürenin “üç gün” gibi sayısal bir veriye dayandırılması ve Feray’ın bu kararda özne değil nesne konumunda bırakılması, Veli’nin kontrolünü pekiştirir. Benzer biçimde kısıtlama alanının “ev” olarak belirlenmesi, Feray’ın yaşam alanının artık Veli’nin denetiminde olduğunu gösterir. Yazarın, Feray’ın eve kapatılma sürecini aktarırken kullandığı “tüm giysilerimi kestim çarşafaları, perdeleri. Her şeyi parçaladım, yırttım, kırdım. Un ufak etsem de yok olmuyordu. Ama bir daha eskisi gibi olamayacaklardı. Ben bir daha eskisi gibi olmayacaktım.” (s. 70–71) cümleleri, Feray’ın süreç içindeki dönüşümünü dil tercihinin değişimi üzerinden okuyucuya aktarır. “Kestim”, “parçaladım”, “yırttım”, “kırdım” gibi ardışık ve tekrar eden etken fiiller, Feray’ın nesne konumuna itilse bile iç dünyasında özne olarak kalma arzusunu simgeler. Cümlelerin diyaloglar ve iç monologlar yerine eylem odaklı bir anlatıma dönüşmesi bu değişimi destekler. Ayrıca Feray’ın zarar verdiği nesnelerin “giysiler”, “çarşaflar”, “perdeler” ve “eşyalar”

olması, Feray’ın kendi bedenini hedef almak yerine kimliğini çevreleyen unsurları hedef alarak dolaylı bir başkaldırı geliştirdiğini gösterir. Eşyalara zarar verme eylemlerinin “yırtsam, kessem” gibi şart kipiyle ifade edilmesi, Feray’ın bu eşyaların yok edilemediğini kabul ettiğini gösterirken; aynı zamanda bunun geri döndürülemezliğini de vurgular. “Eskisi gibi olmayacaktım” ifadesi ise Feray’ın kendini eşyalarla benzeştirdiğini ve yaşananların etkisiyle kendisinin de geri dönüşü olmayan bir değişim geçirdiğini ortaya koyar.

Veli’nin din ile ilişkisi, Feray’ın dönüşümünü yalnızca bireysel bir evlilik sorunu olmaktan çıkarır ve toplumsal bir güç ilişkisine dönüştürür. Yazar, Veli’nin din ile kurduğu ilişkiyi bireysel bir inanç alanından çıkararak, dini Feray üzerinde otorite kurma ve kontrolü meşrulaştırma aracı olarak kullanmasını sağlar. Böylece din, Feray için güven veren bir inanç olmaktan çıkıp özgürlüklerini sınırlayan bir otoriteye dönüşür. Yazar, Veli ile din ilişkisini kurgulayarak dinin bireysel inanç alanından çıkarılıp erkek egemen otoriteyi güçlendiren bir araç hâline getirilmesini eleştirir. Yazar, Veli’nin “doktor” statüsünü “hoca” ile değiştirerek karakterin bilimsel ve akılcı bir kimlikten uzaklaşıp dini bir kimliği benimsediğini okuyucuya sunar. “Hadi diyor. Defne’yi yatır. Ben söylesem hayatta yapmaz. Ama Veli’den korkuyor. Otur diyor Veli, oturuyorum çaresiz. Yoksa boşarım seni.” (s. 91, 103) cümleleriyle Veli’nin dinî otoriteyi kazandıktan sonra ailesine yönelik davranışları gösterilir. Yazar, Veli’nin konuşmasında açıklayıcı ve neden-sonuç ilişkisi kuran cümleler yerine emir kiplerine ağırlık vererek, bu otoritenin Feray ile ilişkide açık bir üstünlük biçimine dönüştüğünü gösterir. “Sen hiç niyetlenmiyor musun namaza? Bilmem.” (s. 91) diyalogu ve “Taşınıyoruz. Toparlanmaya başla.” (s. 92) cümleleriyle Veli’nin Feray üzerinde kurduğu baskı aktarılır. Sorudaki “hiç” zarfı, Feray’ı eksik ve yetersiz konuma iterken; meraktan çok sorgulayıcı ve hesap soran bir ton yaratır. Feray’ın cevabının kısa ve sade olması, dinî baskı karşısında güçsüzleştiğini ve küçüldüğünü göstermektedir. Ayrıca Feray’ın haberi olmadan verilen

taşınma kararı, onun evlilik üzerindeki düşünce ve ifade özgürlüğünü sınırlandırır; “ev” mekânının Veli’nin sözleriyle değişmesi, yaşam alanının ve en temel özgürlüklerinin bile kısıtlandığını gösterir. “Taşınma” ve “toparlanma” sözcükleri yalnızca fiziksel mekân değişimini değil, Feray’ın zihinsel ve ruhsal olarak da Veli’nin isteklerine yönelmesini çağrıştırır. Yazar, Veli’nin kesinlik bildiren ve emreden dinî söylemleri karşısında Feray’ın cümlelerini kısaltır, Feray retorik sorulara ve iç monoloğa geçiş yapar. Feray başlangıçta sorgulayan ve itiraz eden bir özneyken süreç ilerledikçe suskunlaşır ve edilgenleşir. Dinin “hayırlı”, “şifa”, “doğru yol” (s. 103) gibi dil tercihleriyle sunulması, Feray’ın yaşadığı baskıyı kabullenmesine zemin hazırlar.

Feray, uzun süre maruz kaldığı baskı ve kapatılmanın ardından Doktor Veli’yi öldürerek yaşadığı şiddet döngüsünü kendi eylemiyle sonlandırma kararı alır. Yazar, bu eylemi ani bir karar olarak değil, Feray’ın yaşadığı baskıdan çıkış arayışı bağlamında kurgular. Roman boyunca Feray’ın kaçma, konuşma ve direnme alanları Veli’nin otoritesi tarafından kısıtlandığı için, bu eylem Feray’ın sınırları yıkma ve özgürleşme isteğinin simgesine dönüşür. Yazar, şiddet temelli eylem aracılığıyla bireysel suçu öne çıkarmak yerine bireyi bu noktaya sürükleyen toplumsal düzeni eleştirir. Feray’ın eylemi geri dönüş tekniğiyle işlenerek kronolojik olarak sonda olmasına rağmen kitabın başında yer alır; böylece yazar, eylemin arkasındaki nedenleri ve Feray’ı bu karara yönelten durumları okuyucuya sunar. “Her şeyi hesapladım. O odasında.” (s. 11) gibi kısa, kararlı ve soğukkanlı cümleler, Feray’ın dilini önceki hâlden keskin biçimde ayırır; Feray duygusal tepki veren bir nesne rolünden çıkarak eyleme geçen bir özne hâline gelir. Bu dil değişimi, Feray’ın hayatındaki dönüşümü de simgeler. Yazar, “Azrail yan başımda, sabırlı.” (s. 11) cümlesiyle yüzleşme anını dinî bir metaforla ifade eder; Veli’nin kurduğu dinî otoritenin, bu kez Feray’ın söyleminde tersine çevrilmesi dikkat çeker. “Her şeyi eriyip gitti de bir sağ gözü direndi” (s. 11) ifadesinde göz metaforu, roman boyunca Veli’nin Feray üzerinde kurduğu denetim ve kontrolü

simgelemek için kullanılır. “Hâlâ bana bakıyor. Çektim sifonu.” (s. 13) cümleleri, Feray’ın bu bakıştan kurtulma çabasını içselleştirilmiş bir baskıdan kurtulma isteğiyle ilişkilendirir. “Ne bakıyorsun?” (s. 12) gibi tekrarlar ve soru cümleleri Feray’ın içsel hesaplaşmasını açığa çıkarır. Göz metaforu aynı zamanda “her şeyi bilen” bir otorite çağrışımıyla Veli’nin din ile ilişkisini simgelemek için de kullanılmıştır. Feray’ın bu bakıştan rahatsızlık duyması, yalnızca Veli’ye değil onun aracılığıyla kurulan baskıya karşı bir başkaldırıdır.

Sonuç olarak Doktor Veli, romanda başlangıçta güven veren ve düzen sağlayan bir figür gibi görünse de zamanla otoriteyi, dinî söylemi ve gücü kullanarak Feray’ın iradesini bastıran; onu kapatarak fiziksel ve psikolojik şiddet uygulayan bir karaktere dönüşür; böylece ataerkil düzenin birey üzerindeki baskıcı yüzünü temsil eder.

II.III Cennet’in Feray’ın Değişimi Üzerindeki Etkisi

Romanda Cennet karakteri, Doktor Veli’nin ikinci eşi olarak romana giren bir figürdür. Evin içinde yeni düzeni temsil eden ve Feray’ın yaşam alanının daralmasına dolaylı biçimde zemin hazırlayan bir karakter olarak kurgulanmıştır. Yazar, Cennet’in varlığıyla birlikte Veli’nin Feray’a uyguladığı baskı ve kapatma eylemlerini “zorunluluk”, “düzen” ve “idare etme” söylemleri üzerinden okuyucuya sunar. Böylece ataerkil sistemde erkek şiddetinin çoğu zaman başka bir kadın aracılığıyla normleştirildiğini eleştirir. Toplumsal hayatta Cennet’in rolü, kadınların birbirine rakip hâle getirildiği ve erkek otoritesinin sorgulanmadan korunduğu yapıyı temsil eder. Yazar, Feray’ın Veli’nin şiddetini aktarış biçiminde özneyi “Cennet’i bahane ediyor” (s. 200) gibi ifadelerle Cennet yapar. Bu durum, Feray’ın değersizleştirilmesi sonucunda kadınlar arasında çatışma yaratırken asıl failin görünmezleşmesini sağlar. Feray’ın anlatımında sıkça kullanılan “alıştım”, “saymamaya”, “hiçbir şey hissetmemeye” gibi fiiller (s. 200), şiddetin sürekliliği

karşısında gelişen duyarsızlaşmayı ve kabullenmeyi gösterir. Bu durum, Feray'ın başkaldırı çabasına girmeyişini ve eylemlerini yalnızca hayatta kalmaya indirgediğini ortaya koyar. Ayrıca Cennet, Feray'ın dönüşümünü dolaylı biçimde yönlendiren ve onun zihinsel kırılmasını tetikleyen bir karakterdir. Cennet'in ölümünün aktarımı "Cennet, diyor, attı kendini." (s. 207) cümlesiyle okuyucuya sunulur. Yazar, Cennet'i anlatırken bilinçli olarak dolaylı ve başkalarının ağzından aktarılan bir dil tercih eder. Ölüm gibi önemli bir olayın kısa, kuru ve duyarsız bir dille aktarılması, Cennet gibi şiddetin parçası hâline gelmiş kadın figürlerinin toplumda yok sayılmasını ve değersizleştirilmesini gösterir; bu durum Feray'ın iç dünyasında büyük bir değişim yaratır. Yazar, "Bakacağım bir çaresine. Cennetin hesabını kim soracak?" (s. 212) sözleriyle Feray'ın dönüşümünün ilk adımının Cennet'in ölümüyle atıldığını gösterir. Yazar çoğunlukla Feray'a kabullenici, içe çekilen ve kendini geri plana atan bir ton verirken, bu iki cümleyle birlikte ilk defa eyleme ve hesap sormaya yönelen bir irade ortaya çıkar. "Bakacağım" fiili, Feray'ın kaderine bırakılmışlığı reddettiğini; "bir çaresine" ifadesi ise kendi yolunu aramaya başladığını göstererek yıllardır bastırılan iradesini görünür hâle getirir. "Cennetin hesabını kim soracak?" retorik sorusu ise başkaldırının yalnızca Cennet'in ölümüyle sınırlı olmadığını; toplumda fiziksel ve psikolojik şiddete uğramış tüm kadınlar adına bir adalet talebine dönüştüğünü gösterir. Feray ilk kez bireysel kurtuluşun ötesine geçerek ahlaki bir tanıklık üstlenir. Cennet'in ölümünün "olmuş bitmiş" bir olay gibi geçiştirilmesine karşı çıkan bu soru, Feray'ın artık suskun kalmayı reddettiğini ortaya koyar. Daha önce kendisi için bile hesap sormayan Feray, bu noktada başka bir kadın adına konuşarak kadın dayanışmasının gecikmiş ancak güçlü bir ifadesini ortaya koyar. Sonuç olarak Cennet karakteri, Feray'a uygulanan şiddetin bireysel bir mesele olmadığını; Veli'nin dinî otoritesiyle meşrulaştırılan bir düzenin sonucu olduğunu göstermek amacıyla kurgulanmıştır. Ayrıca Cennet, Feray'ın başkaldırı sürecini başlatan figür olarak işlev görür.

III. SONUÇ

Türkçe A dersi için hazırlanan bu tez çalışmasında, Zeynep Kaçar'ın Yalnız adlı romanında Feray karakterinin dönüşüm süreci ve bu dönüşümde etkili olan Özcan, Doktor Veli ve Cennet karakterlerinin işlevleri incelenmiştir. Feray'ın yaşadığı dönüşümün yalnızca bireysel nedenlerden kaynaklanan bir değişim olmadığı; hayatının farklı dönemlerinde, farklı figürler aracılığıyla şekillenen bir süreç olduğu gösterilmiştir. Yapıt, Feray'ın dönüşümünü “Özcan'ın Feray'ın Dönüşümüne Etkisi”, “Doktor Veli'nin Feray'ın Dönüşümüne Etkisi” ve “Cennet'in Feray'ın Dönüşümüne Etkisi” olmak üzere üç başlık altında ele almıştır. Bu başlıklar sayesinde Feray'ın farklı ilişki biçimleri içinde nasıl konumlandırıldığı ve bu ilişkilerin dönüşümüne etkisi ayrıntılı biçimde incelenebilmiştir. Böylece dönüşümün, Feray'ın hayatındaki figürlerin temsil ettiği toplumsal rollere bağlı olarak şekillendiği ortaya konmuştur.

Tezin “Özcan'ın Feray'ın Dönüşümüne Etkisi” başlığı altında, Feray'ın çocukluk ve gençlik döneminde yaşadığı duygusal eksikliklerin ve aidiyet arayışının Özcan karakteri üzerinden nasıl görünür kılındığı incelenmiştir. Özcan'ın Feray'ın hayatındaki varlığı ve yokluğu, onun terk edilme duygusunu derinleştirerek ilk kırılma noktasını oluşturmuştur. “Doktor Veli'nin Feray'ın Dönüşümüne Etkisi” başlığında ise kurtarıcı figür olarak kurgulanan bir karakterin zamanla baskı ve şiddete başvuran bir otoriteye dönüşmesi ele alınmıştır. Bu durumun Feray üzerinde kurduğu psikolojik ve fiziksel baskının, onun değişim sürecinde belirleyici etkiler yarattığı gösterilmiştir. “Cennet'in Feray'ın Dönüşümüne Etkisi” başlığında ise Feray'ın dönüşümünde belirleyici kırılma noktası incelenmiştir. Hayatını ve içinde bulunduğu koşulları kabullenen Feray'ın yeniden başkaldırı sürecine girişi ele alınmıştır.

Sonuç olarak Zeynep Kaarın “*Yalnız*” adlı romanı, Feray’ın dönüşümünü bireysel bir süreç olarak sunmaktan kaçınarak bu dönüşümün ardındaki toplumsal ve ataerkil mekanizmaları görünür kılmaktadır. Yazar, Özcan, Doktor Veli ve Cennet karakterleri aracılığıyla Feray’ın hayatının farklı evrelerinde karşılaştığı baskı biçimlerini eleştirmektedir. Bu tez çalışması, Feray’ın dönüşümünü belirleyen figürlerin işlevlerini inceleyerek romanın kadın temsili ve toplumsal eleştiri açısından daha net ve çok yönlü bir biçimde anlaşılmasına katkı sağlamayı amaçlamıştır.

IV. KAYNAKÇA

Okumak İyi Gelir: Zeynep Kaçar’dan “Yalnız”. Cumhuriyet. (2022, 2 Ocak).

10 Ocak 2026 tarihinde <https://www.cumhuriyet.com.tr/kultur-sanat/zeynep-kacardan-yalniz-2016853> adresinden erişildi.

Kaçar, Z. (2020). *Yalnız*. Doğan Kitap.